Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

14 януари 2016 година*

„Неизпълнение на задължения от държава членка — Директива 2009/147/ЕО — Опазване на дивите птици — Специални защитени зони „Калиакра“ и „Белите скали“ — Директива 92/43/ЕИО — Защита на естествените местообитания и на дивите видове — Територия от значение за Общността „Комплекс Калиакра“ — Директива 2011/92/ЕС — Оценка на въздействието на някои проекти върху околната среда — Действие на защитния режим във времето — Влошаване на състоянието на естествените местообитания на видовете и обезпокояване на видовете — Вятърна енергия — Туризъм“

По дело C-141/14

с предмет иск за установяване на неизпълнение на задължения, предявен на основание член 258 ДФЕС на 24 март 2014 г.,

Европейска комисия, за която се явяват E. White, C. Hermes и П. Михайлова, в качеството на представители, със съдебен адрес в Люксембург,

ищец,

срещу

Република България, за която се явяват Е. Петранова и Д. Драмбозова, в качеството на представители,

ответник,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: M. Ilešič, председател на втори състав, изпълняващ функцията на председател на трети състав, C. Toader (докладчик) и E. Jarašiūnas, съдии,

генерален адвокат: J. Kokott,

секретар: M. Aleksejev, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 20 май 2015 г.,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 3 септември 2015 г.,

постанови настоящото

* Език на производството: български.

Решение

1 С исковата си молба Европейската комисия иска от Съда да установи, че:

— като не е включила изцяло териториите на орнитологично важните места (наричани по-нататък „ОВМ“) в специалната защитена зона (наричана по-нататък „СЗЗ“) в района на Калиакра (наричана по-нататък „СЗЗ „Калиакра“), Република България не е класифицирала като СЗЗ най-подходящите по брой и площ територии с оглед на опазването, от една страна, на биологичните видове по приложение I към Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 година относно опазването на дивите птици (ОВ L 20, 2010 г., стр. 7, наричана по-нататък „Директивата за птиците“), и от друга, на редовно срещащите се мигриращи видове, които не са включени в приложение I, в сухоземната и морската географска зона, в която се прилага тази директива, и поради това не е изпълнила задълженията си по член 4, параграфи 1 и 2 от посочената директива,

— като е одобрила проектите „АЕС Гео Енерджи“, „Уиндтех“, „Брестиом“, „Дисиб“, „Еко Енерджи“ и „Лонгман инвестмънт“ на територията на ОВМ в района на Калиакра (наричано по-нататък „ОВМ „Калиакра“), която не е била, а е трябвало да бъде класифицирана като СЗЗ, Република България не е изпълнила задълженията си по член 4, параграф 4 от Директивата за птиците,

— като е одобрила проектите „Калиакра уинд пауър“, „ЕВН Енертраг Каварна“, „ЦИД — Атлас“, „Вертикал — Петков и с-ие“ и „Трейшън клифс голф енд спа резорт“ на територията на СЗЗ „Калиакра“, на територията от значение за Общността „Комплекс Калиакра“ (наричана по-нататък „ТЗО „Комплекс Калиакра“) и на СЗЗ в района на Белите скали (наричана по-нататък „СЗЗ „Белите скали“), Република България не е изпълнила задълженията си по член 6, параграф 2 от Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 година за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (ОВ L 206, стр. 7; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 109, наричана по-нататък „Директивата за местообитанията“),

— като не е оценила по подходящ начин кумулативния ефект на проектите „АЕС Гео Енерджи“, „Уиндтех“, „Брестиом“, „Дисиб“, „Еко Енерджи“ и „Лонгман инвестмънт“, които е одобрила на територията на ОВМ „Калиакра“, която не е била, а е трябвало да бъде класифицирана като СЗЗ, Република България не е изпълнила задълженията си по член 2, параграф 1 във връзка с член 4, параграфи 2 и 3 от Директива 2011/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда (ОВ L 26, стр. 1) и точка 1, буква б) от приложение III към нея.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директивата за птиците

2 Съгласно член 1, параграф 1 от Директивата за птиците същата се отнася до опазването на всички видове естествено живеещи в диво състояние птици на европейската територия на държавите членки, за която се прилага Договорът за ЕС. Тя има за цел защитата, управлението и регулирането на тези видове и урежда тяхното използване.

3 Член 4 от Директивата гласи:

„1. Видовете, посочени в приложение I, подлежат на специални мерки по опазване на техните местообитания, за да се осигури тяхното оцеляване и размножаване в района на разпространението им.

Във връзка с това се вземат предвид:

а) видове, застрашени от изчезване;

б) видове, уязвими от някои промени в техните местообитания;

в) видове, считани за редки поради своите малочислени популации или ограниченото им местно разпространение;

г) други видове, изискващи особено внимание поради специфичния характер на техните местообитания.

Тенденциите и измененията в популационните нива ще се вземат предвид при извършването на оценки.

Държавите членки класифицират като [СЗЗ] именно най-подходящите по брой и площ територии за опазването на тези видове, съобразно сухоземната и морската географска зона на прилагане на настоящата директива.

2. Държавите членки вземат подобни мерки за редовно срещащите се мигриращи видове, които не са посочени в приложение I, като вземат предвид нуждите им от защита в сухоземната и морската географска зона на прилагане на настоящата директива, по отношение на техните райони на размножаване, смяна на перата и зимуване и междинните зони по време на техните миграционни маршрути. За тази цел държавите членки придават особено значение на защитата на влажните зони и особено на влажните зони от международно значение.

[…]

4. В защитените зони, посочени в параграфи 1 и 2, държавите членки вземат подходящи мерки за избягване на замърсяването или влошаване на условията в местообитанията, или всякакво обезпокояване на птиците, доколкото те имат съществено значение за постигане целите на настоящия член. Извън тези защитени зони държавите членки също така се стремят да избягват замърсяването и влошаването на местообитанията“.

Директивата за местообитанията

4 Член 6, параграфи 2—4 от Директивата за местообитанията предвижда:

„2. Държавите членки вземат подходящи мерки за предотвратяване в специалните защитени територии на влошаването на състоянието на естествените местообитания на видовете, както и обезпокояване на видовете, за които са определени териториите, доколкото това обезпокояване може да има значително въздействие с оглед на целите на настоящата директива.

3. Планове или проекти, които не са непосредствено свързани с управлението на територията или не са необходими за него, но които поотделно или във взаимодействие с други планове и проекти могат да окажат значително влияние, се подлагат на проверка, за да се оцени въздействието им върху територията от гледна точка на целите на съхраняването на тази

територия. При съблюдаване на резултатите от изпитанието за въздействието върху територията и при спазване на разпоредбите на параграф 4 компетентните национални органи одобряват плана или проекта само след като установят, че той няма да има отрицателно влияние върху съответната територията и ако е подходящо, след като са получили мнението на обществеността.

4. Ако даден план или проект трябва да бъде осъществен въпреки негативната оценка на въздействието върху територията поради наложителни причини от по-важен обществен интерес, включително и такива от социален или икономически характер, и поради липсата на алтернативно решение, държавата членка предприема всички необходими компенсаторни мерки, за да осигури цялостната кохерентност на „Натура 2000“. Държавата членка информира Комисията за приетите от нея компенсаторни мерки.

Ако в съответната област има приоритетен природен тип местообитание и/или приоритетен вид, единствените съображения, които могат да бъдат посочени, са свързаните със здравето на човека или обществената безопасност, с благоприятни въздействия върху околната среда от първостепенно значение или други наложителни причини от приоритетен обществен интерес съгласно становището на Комисията“.

Директива 2011/92

5 Съгласно член 2, параграф 1 от Директива 2011/92:

„Държавите членки приемат всички необходими мерки, за да гарантират, че преди да бъдат одобрени, проектите, които биха могли да окажат значително въздействие върху околната среда, inter alia, поради своя характер, мащаби или местоположение, са предмет на изискването за получаване на разрешение за осъществяване и на оценка относно тяхното въздействие. Тези проекти са дефинирани в член 4“.

6 Член 4, параграфи 2 и 3 от тази директива гласи:

„2. При спазването на член 2, параграф 4 за проектите, изброени в приложение II държавите членки вземат решение относно това, дали проектът да бъде предмет на оценка в съответствие с разпоредбите на членове 5—10. Държавите членки определят това чрез:

а) разглеждане на всеки отделен случай,

или

б) прагове или критерии, определени от държавата членка.

Държавите членки могат да решат да прилагат и двете процедури, посочени в букви а) и б).

3. Когато се извършва оценка на всеки отделен случай или се въвеждат прагове или критерии за целите на параграф 2, се вземат под внимание съответните критерии за подбор, посочени в приложение III“.

7 Точка 1, буква б) от приложение III към тази директива предвижда, че характеристиките на проектите трябва да се преценяват по-конкретно с оглед на кумулирането им с други проекти.

Актът за присъединяване на Република България към Европейския съюз

8 Актът относно условията за присъединяване на Република България и Румъния и промените в Учредителните договори (ОВ L 157, 2005 г., стр. 203) влиза в сила на 1 януари 2007 г.

Обстоятелствата по спора и досъдебната процедура

9 Районът на Калиакра, който се намира на българското черноморско крайбрежие, е важна зона за опазването на редица видове птици и техните местообитания, поради което е определен за ОВМ от неправителствената организация „Бърдлайф интернешънъл“ (BirdLife International).

10 На 18 декември 2007 г. в съответствие с Директивата за птиците Република България създава СЗЗ „Калиакра“. Тази защитена зона обаче обхваща само две трети от територията на ОВМ „Калиакра“. Освен това западно от СЗЗ „Калиакра“ и извън ОВМ „Калиакра“ Република България установява СЗЗ „Белите скали“. Наред с това тази държава членка предлага на Комисията да определи почти цялата площ на СЗЗ „Калиакра“ и СЗЗ „Белите скали“ като територия от значение за Общността с наименованието „Комплекс Калиакра“ (наричана по-нататък „ТЗО „Комплекс Калиакра“).

11 След жалби от Българското дружество за защита на птиците във връзка с недостатъчния географски обхват на СЗЗ „Калиакра“ и неблагоприятните последици от редица бизнес проекти за естествените местообитания и за местообитанията на някои видове птици, на 6 юни 2008 г. Комисията отправя официално уведомително писмо до Република България, в което я приканва да преустанови констатираните нарушения на задълженията ѝ по член 4, параграфи 1 и 2 от Директивата за птиците по отношение на шест СЗЗ, в това число СЗЗ „Калиакра“. Тъй като не е удовлетворена от различните отговори, предоставени от Република България, на 1 декември 2008 г. Комисията ѝ изпраща второ официално уведомително писмо, в което изисква да бъдат преустановени нарушенията на задълженията ѝ по член 4, параграф 4 от Директивата за птиците и член 2, параграф 1 във връзка с член 4, параграфи 2 и 3 от Директива 2011/92 и приложение III към нея, доколкото тази държава членка е разрешила изграждането на множество вятърни генератори в границите на ОВМ „Калиакра“. На 30 януари 2009 г. Република България отговаря на тези писма, а след това няколко пъти изпраща допълнителна информация.

12 На 30 септември 2011 г. Комисията връчва на Република България трето, допълнително официално уведомително писмо, в което, от една страна, обединява двете предходни писма, и от друга, отправя нови искания във връзка с териториите на ОВМ „Калиакра“, СЗЗ „Белите скали“ и ТЗО „Комплекс Калиакра“. В това писмо се поставят две групи въпроси: за недостатъчния географски обхват на територията на СЗЗ „Калиакра“ и за въздействието на редица проекти върху СЗЗ „Калиакра“, СЗЗ „Белите скали“, ТЗО „Комплекс Калиакра“ и зоната, която е трябвало, но не е била класифицирана като СЗЗ според списъка на ОВМ.

13 На 30 януари 2012 г. Република България уведомява Комисията, че по-голямата част от изброените от нея проекти са одобрени преди присъединяването на страната към Съюза или преди включването на съответните зони в мрежата „Натура 2000“, поради което правото на Съюза не се прилага към тези територии.

14 С писмо от 22 юни 2012 г. Комисията издава мотивирано становище, в което приема, че Република България не е изпълнила задълженията си по член 4, параграфи 1, 2 и 4 от Директивата за птиците, член 6, параграфи 2, 3 и 4 от Директивата за местообитанията и член 2, параграф 1 във връзка с член 4, параграфи 2 и 3 от Директива 2011/92 и приложение III към нея.

15 Република България отговаря на мотивираното становище и въз основа на някои допълнителни сведения уведомява Комисията, че е взела редица мерки за отстраняване на констатираните проблеми.

16 Тъй като счита, че положението остава незадоволително, на 24 март 2014 г. Комисията предявява разглеждания понастоящем иск.

По иска

По първото твърдение — за нарушение на член 4, параграфи 1 и 2 от Директивата за птиците

Доводи на страните

17 Първото изтъкнато от Комисията твърдение за нарушение е, че като не е включила изцяло в СЗЗ „Калиакра“ зоните от ОВМ „Калиакра“, които е било важно да се защитят с оглед на опазването на птиците, Република България не е класифицирала като СЗЗ най-подходящите по брой и площ територии за опазването на биологичните видове по приложение I към Директивата за птиците и на редовно срещащите се мигриращи видове, които не са включени в приложение I, в сухоземната и морската географска зона, в която се прилага тази директива, поради което тази държава членка не е изпълнила задълженията си по член 4, параграфи 1 и 2 от посочената директива.

18 Според Комисията в различните допълнителни писма, които е изпратила, Република България е признала, че е допуснала нарушение на задължението си да класифицира като СЗЗ цялата територия на ОВМ „Калиакра“. Съответно били взети редица мерки за отстраняване на констатираните нарушения, и по-точно за разширяване на СЗЗ „Калиакра“ до границите на ОВМ „Калиакра“. Освен това с нормативен акт от 6 февруари 2014 г., публикуван в *Държавен вестник*, бр. 15 от 21 февруари 2014 г., било взето изрично решение за разширяване на защитената зона. Формално погледнато обаче, тези мерки не променяли факта на нарушението, тъй като били приети след изтичането на срока, който тази институция определила в мотивираното становище, тоест след 22 август 2012 г.

19 В подкрепа на това твърдение за нарушение Комисията излага по същество три довода, като се основава на множество научни данни.

20 Най-напред тази институция посочва, че от орнитологична гледна точка териториите на ОВМ „Калиакра“, които не са били класифицирани като СЗЗ, са от изключително значение за множество видове и представляват типично „място с тесен фронт на миграция“, разположено на Виа Понтика, вторият по големина миграционен път в Европа.

21 При тези обстоятелства Комисията поддържа, че всички територии, обхванати от ОВМ „Калиакра“, трябва да се разглеждат като функционална единица за прелетните птици, тоест като един цялостен регион, който не трябва да бъде разпокъсван. Тя добавя, че изключването на обработваемите земи от СЗЗ „Калиакра“ оставя без защита някои миграционни коридори и места за почивка, използвани от значителна част от миграционните популации по морското крайбрежие, и най-вече от белия щъркел, късопръстия ястреб, малкия орел, ливадния блатар, степния блатар, вечерната ветрушка и други видове.

22 Освен това според Комисията частта на ОВМ „Калиакра“, която остава извън класифицираната СЗЗ, предоставя местообитания за гнездене на някои птичи популации, например дебелоклюната чучулига (*Melanocorypha calandra*), късопръстата чучулига (*Calandrella*

brachydactyla), совоокият дъждосвирец (*Burhinus oedicnemus*) и полската бъбрица (*Anthus campestris*). Некласифицираната зона била и важна ловна територия за множество птичи видове, упоменати сред гнездящите птици в стандартния формуляр за данни и изрично посочени при оценката на тази СЗЗ. Сред тези видове били в частност хищни птици като късопръстия ястреб (*Accipiter brevipes*), белоопашатия мишелов (*Buteo rufinus*) и бухала (*Bubo bubo*).

23 Накрая, Комисията отбелязва, че цялата световна популация на червеногушата гъска (*Branta ruficollis*), смятана за застрашен в световен мащаб вид, зимува в разглеждания район, а същевременно над 80 % от местата за хранене на гъските са разположени в незащитената част на ОВМ „Калиакра“.

24 Република България оспорва това твърдение за нарушение. Тя поддържа, че със създаването на СЗЗ „Калиакра“ през 2007 г. са класифицирани най-подходящите по брой и площ територии за опазването на съответните видове съобразно разпоредбите на член 4, параграфи 1 и 2 от Директивата за птиците. Разменените с Комисията писма и предприетите от тази държава членка мерки изразявали единствено желанието на последната за диалог с посочената институция в изпълнение на задължението за сътрудничество.

25 В отговор на посочените от Комисията научни данни Република България представя различни научни изследвания, от които според тази държава членка следва, че зоната на Калиакра не представлява „място с тесен фронт на миграция“ на птиците. Освен това тази държава членка твърди, че макар в крайна сметка да е решено СЗЗ „Калиакра“ да бъде разширена до границите на едноименното ОВМ, всъщност няма орнитоложки научни доказателства, които да оправдават включването в тази СЗЗ на земеделските земи в ОВМ „Калиакра“, доколкото тези земи не са непременно част от единна екосистема с крайбрежните територии, които вече са защитени като СЗЗ. Типичните гнездящи птици за разположените във въпросната защитена зона местообитания всъщност гнездели в значително по-малка степен в съседните земеделски земи.

26 Тази държава членка оспорва и факта, че районът на Калиакра е място за почивка за голяма част от популациите прелетни птици. Всъщност от различни експертни доклади личало, че тези места се променят в зависимост от конкретния маршрут на птиците и метеорологичните условия. Що се отнася до червеногушата гъска, застрашен в световен мащаб вид, Република България сочи различни доклади, според които най-важните зони за хранене на тези гъски се намират извън ОВМ „Калиакра“, в близост до Шабленското и Дуранкулашкото езеро.

Съображения на Съда

27 На първо място, следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда член 4, параграфи 1 и 2 от Директивата за птиците предвижда задължение за държавите членки да класифицират като СЗЗ териториите, които отговарят на установените в тези разпоредби орнитоложки критерии (решение Комисия/Ирландия, C-418/04, EU:C:2007:780, т. 36 и цитираната съдебна практика).

28 На второ място, държавите членки са длъжни да класифицират като СЗЗ всички територии, които след прилагане на орнитоложките критерии се явяват най-подходящи за опазване на разглежданите видове (решение Комисия/Ирландия, C-418/04, EU:C:2007:780, т. 37 и цитираната съдебна практика).

29 На трето място, Съдът е постановил, че свободата на преценка, с която разполагат държавите членки при избора на най-подходящите територии за класифициране като СЗЗ, се отнася не до целесъобразността на класифицирането като СЗЗ на териториите, които се явяват най-подходящи според съответните орнитоложки критерии, а само до прилагането на тези

критерии за целите на определянето на най-подходящите територии за опазването на видовете, посочени в приложение I към Директивата за птиците (решение Комисия/Австрия, C-209/04, EU:C:2006:195, т. 33 и цитираната съдебна практика).

30 На четвърто и последно място, що се отнася до класифицирането на определени части от някои райони, Съдът вече е постановил, от една страна, че класифицирането като СЗЗ не може да бъде резултат от изолирано проучване на орнитоложката значимост на всяка от разглежданите площи, а трябва да се извършва при отчитане на естествените предели на съответната екосистема, и от друга, че орнитоложките критерии, на които изключително трябва да се основава класифицирането, трябва да бъдат научно обосновани (решение Комисия/Ирландия, C-418/04, EU:C:2007:780, т. 142).

31 В настоящия случай е безспорно, че ОВМ „Калиакра“ е с първостепенна значимост за редица птичи видове и тяхното местообитание. Според данните, които Република България е предоставила на Комисията, територията на Калиакра е дом за общо 310 вида птици, от които стотина подлежат на специални мерки по опазване на техните местообитания, а 95 са включени в приложение I към Директивата за птиците, и сред които има множество видове прелетни птици. Сред тези 310 вида птици 106 са от европейско значение от гледна точка на опазването им, 17 са застрашени в световен мащаб, 21 са от категория „SPEC 2“, а 68 са от категория „SPEC 3“ като видове с неблагоприятен природозащитен статус в Европа.

32 Що се отнася, най-напред, до присъствието на гнездящи птици в първоначално некласифицираната част от ОВМ „Калиакра“, следва да се констатира, както отбелязва генералният адвокат в точки 41—43 от заключението си, че Република България дава убедителното и неопровергано от Комисията обяснение, че типичните гнездящи птици за първоначално защитените местообитания, намиращи се по крайбрежието, гнездят в значително по-малка степен в зоните, състоящи се от земеделски земи. Освен това твърде ограниченото присъствие на късопръстия ястреб (*Accipiter brevipes*), белоопашатия мишелов (*Buteo rufinus*) и бухала (*Bubo bubo*) — доколкова ограничено, че неправителствената организация „Бърдлайф“ (Birdlife) не ги споменава като причина за определянето на територията на Калиакра като ОВМ — не е достатъчно основание да се приеме, че тези земеделски земи са най-подходящите за опазването на въпросните видове.

33 Що се отнася, по-нататък, до прелетните птици, Комисията посочва — в съответствие с оценката на тази зона като ОВМ и въз основа на изследване, извършено през 2005 г. специално с цел да се определят „местата с тесен фронт на миграция“ в България — че ОВМ „Калиакра“ представлява именно такова място. Всъщност според това изследване през тази година край Калиакра са били наблюдавани над 30 000 реещи се птици. Тази констатация не може да бъде опровергана с довода на Република България, че във въпросната зона само нерегулярно се наблюдават големи групи прелетни птици, тъй като миграционният им път се влияел от ветровете.

34 Всъщност, както посочва генералният адвокат в точка 50 от заключението си, именно от данните, представени от тази държава членка, следва, че тези струпвания на птици не са нито случайни, нито пък извънредно редки, а напротив — срещат се редовно при съответните ветрове. Когато се получат такива струпвания, първоначално некласифицираните земеделски площи на ОВМ „Калиакра“ се явяват именно местообитанията, от които прелетните птици се нуждаят за почивка и хранене.

35 Оттук следва, че ОВМ „Калиакра“ е част от най-подходящите територии за опазването на птиците по време на миграция.

36 Накрая, следва да се отхвърли и доводът на Република България, че класифицираната впоследствие като СЗЗ част от ОВМ „Калиакра“ всъщност не е от много голямо значение за опазването на смятаната за световно застрашен вид червеногуша гъска, почти цялата световна популация на която зимува на западното крайбрежие на Черно море. Според едно от изследванията, на които се позовава тази държава членка, този вид не всяка година търси храна на териториите на разширението на СЗЗ „Калиакра“. Както обаче подчертава Комисията, от същото изследване личи, че най-малкото през две от петте години на наблюдение между 1995 г. и 2000 г. няколко хиляди червеногуши гъски са търсили храна в тази част от ОВМ „Калиакра“, впоследствие класифицирана като СЗЗ.

37 Освен това, както изтъква генералният адвокат в точки 60—63 от заключението си, обстоятелството, че според някои неотдавнашни наблюдения червеногушата гъска по-рядко се среща в териториите, които не са били класифицирани като СЗЗ от самото начало, не изключва възможността тези територии да са от първостепенно значение за храненето на този вид птици, доколкото въпросните наблюдения започват едва след изграждането на голям брой вятърни генератори на тези територии.

38 Поради това следва да се приеме, че първото изтъкнато от Комисията твърдение за нарушение е основателно.

По третото твърдение — за неспазване на разпоредбите на член 6, параграф 2 от Директивата за местообитанията, що се отнася до одобряването на проектите в СЗЗ „Калиакра“, СЗЗ „Белите скали“ и ТЗО „Комплекс Калиакра“

Доводи на страните

39 Във връзка с третото твърдение за нарушение, което следва да се разгледа на второ място, Комисията иска да се установи, че като е одобрила проектите за вятърни генератори, наречени „Калиакра уинд пауър“, „ЕВН Енертраг Каварна“, „ЦИД — Атлас“, „Вертикал — Петков и с-ие“, и строителния проект „Трейшън клифс голф енд спа резорт“ на територията на СЗЗ „Калиакра“ и СЗЗ „Белите скали“ и в ТЗО „Комплекс Калиакра“, Република България не е изпълнила задълженията си по член 6, параграф 2 от Директивата за местообитанията съгласно тълкуването му от Съда в решения Dragaggi и др. (C-117/03, EU:C:2005:16) и Bund Naturschutz in Bayern и др. (C-244/05, EU:C:2006:579), доколкото тази държава членка не е взела подходящите мерки да предотврати влошаването на състоянието на естествените местообитания и местообитанията на видовете, както и обезпокояването на видовете, за чието опазването тези територии са класифицирани като СЗЗ или ТЗО.

40 Комисията поддържа, че преди класифицирането им като СЗЗ, тоест от 1 януари 2007 г. до 18 декември 2007 г., за съответните територии в района на Калиакра и Белите скали е бил приложим правният режим по член 4, параграф 4 от Директивата за птиците съгласно тълкуването му от Съда в решения Комисия/Франция (C-96/98, EU:C:1999:580) и Комисия/Франция (C-374/98, EU:C:2000:670). След класифицирането на мястото като СЗЗ, тоест от 18 декември 2007 г. нататък, приложимият правен режим за двете СЗЗ бил този по член 6, параграф 2 от Директивата за местообитанията.

41 Що се отнася до ТЗО „Комплекс Калиакра“, Комисията изтъква, че преди включването на тази зона в европейския списък на ТЗО, но след включването ѝ в националния списък като проект за ТЗО, тоест от 18 декември 2007 г. до 15 декември 2008 г., приложимият правен режим е бил установеният от Съда в решения Dragaggi и др. (C-117/03, EU:C:2005:16) и Bund Naturschutz in Bayern и др. (C-244/05, EU:C:2006:579), а именно:

— що се отнася до териториите, отговарящи на изискванията за ТЗО и посочени в изпратените на Комисията национални списъци, сред които могат да фигурират в частност територии с приоритетни типове естествени местообитания или с приоритетни видове, съгласно Директивата за местообитанията държавите членки са длъжни да вземат защитни мерки, годни от гледна точка на консервационната цел на Директивата да съхранят екологичния интерес, който тези територии представляват на национално равнище,

— режимът на подходяща защита, приложим към териториите, изброени в изпратения на Комисията национален списък, по силата на член 4, параграф 1 от Директивата за местообитанията, изисква държавите членки да не допускат никаква намеса, която създава опасност от сериозно засягане на екологичните характеристики на тези територии.

42 На първо място, що се отнася до СЗЗ „Калиакра“ и СЗЗ „Белите скали“, въз основа на научни доклади Комисията поддържа, че различните одобрени от Република България проекти (съоръжения за производство на вятърна електроенергия, голф игрище, хотели, жилища и пр.), посочени в точка 39 от настоящото решение, оказват значително неблагоприятно въздействие върху птиците, местообитанията и приоритетните видове. В този смисъл в СЗЗ „Калиакра“ директното унищожаване на местообитания на птичи видове, посочени в приложение I към Директивата за птиците, обхващало според оценките най-малко 15,8 % от общата площ на тази зона. В СЗЗ „Белите скали“ били необратимо унищожени 456,23 хектара земи, възлизащи на 10,9 % от площта на тази зона и съставляващи приоритетни степни местообитания, главно места за гнездене на видове птици, посочени в приложение I към Директивата за птиците.

43 Осъществяването на тези различни проекти, разрешени от Република България, съответно довело до унищожаването на местообитанията в частност на следните видове птици, изброени в приложение I към Директивата за птиците и посочени в стандартния формуляр за данни за двете СЗЗ: черногърбо каменарче (*Oenanthe pleschanka*), дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*), совоок дъждосвирец (*Burhinus oedicnemus*), белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*) и синявица (*Coracias garrulus*).

44 На второ място, що се отнася до ТЗО „Комплекс Калиакра“, Комисията твърди, че Република България не я е защитила в достатъчна степен от вредите, причинени поради осъществяването на проектите за производство на вятърна електроенергия, а именно проектите „Калиакра уинд пауър“, „ЕВН Енертраг Каварна“ и „Вертикал — Петков и с-ие“, и на проекта за туристическа база „Трейшън клифс голф енд спа резорт“. В това отношение институцията посочва, че в тази ТЗО въпросните проекти са довели до необратимото унищожаване на 587,51 хектара земи от приоритетното местообитание „Понто-сарматски степи“, посочено в приложение I към Директивата за местообитанията с код 62C0*, тоест на 24,5 % от това местообитание.

45 В отговор на тези твърдения Република България изтъква, че член 6, параграф 2 от Директивата за местообитанията изобщо не се прилага към проекти, които са били разрешени преди присъединяването ѝ към Съюза, нито съответно се прилага по отношение на тяхното изпълнение. Всъщност трите проекта за производство на вятърна електроенергия и проектът за хотелски комплекси били одобрени през 2005 г. и затова въздействието им върху опазването на естествените местообитания не можело да се оценява според тази директива.

46 Освен това Комисията не изяснила как са получени числата и данните, упоменати в точки 42—45 от настоящото решение.

47 Накрая, що се отнася до значителното неблагоприятно въздействие върху ТЗО „Калиакра“, Република България изтъква и довода, че е одобрила споменатите в исковата молба на Комисията четири проекта през 2005 г., така че не може да отговаря за евентуално неизпълнение на задълженията по директива, която не е действала спрямо нея преди присъединяването ѝ към Съюза.

Съображения на Съда

48 В началото следва да се констатира, че предвид информацията, предоставена от Република България в писмената ѝ защита, а именно че не е разрешавала осъществяването на проекта „ЦИД — Атлас“, Комисията изключи този проект от предмета на разглеждания понастоящем иск за установяване на неизпълнение на задължения.

49 Освен това, както правилно посочва генералният адвокат в точки 71—73 от заключението си, третото твърдение за нарушение следва да се разбира в смисъл, че според Комисията Република България, от една страна, не е изпълнила задълженията си по член 6, параграф 2 от Директивата за местообитанията, като не се е противопоставила на изпълнението на проекти в СЗЗ „Калиакра“ и СЗЗ „Белите скали“, и от друга, не е изпълнила преходните си задължения за защита, произтичащи от решения Dragaggi и др. (C-117/03, EU:C:2005:16) и Bund Naturschutz in Bayern и др. (C-244/05, EU:C:2006:579), като не се е противопоставила на проектите, осъществени в границите на предложената ТЗО „Комплекс Калиакра“. Следователно това твърдение на Комисията за нарушение се отнася не до разрешенията за проекти, издадени от Република България преди присъединяването ѝ към Съюза, а до прилагането им след присъединяването и произтеклото от това влошаване на състоянието на упоменатите територии.

50 Ето защо на първо място следва да се провери дали член 6, параграф 2 от Директивата за местообитанията е приложим ratione temporis към настоящия случай, тоест дали тази разпоредба е задължавала Република България да се противопостави на осъществяването на проектите „Калиакра уинд пауър“, „ЕВН Енертраг Каварна“, „Вертикал — Петков и с-ие“ и „Трейшън клифс голф енд спа резорт“ в СЗЗ „Калиакра“ и СЗЗ „Белите скали“.

51 В това отношение от практиката на Съда следва, че член 6, параграф 2 от Директивата за местообитанията се прилага включително за съоръжения, чийто проект компетентният орган е одобрил, преди предвиденият в тази директива режим на защита да започне да се прилага за съответната защитена зона (вж. в този смисъл решение Комисия/Испания, C-404/09, EU:C:2011:768, т. 124).

52 Всъщност Съдът вече е постановил, че макар за такива проекти да не се прилагат предвидените от Директивата за местообитанията предписания относно процедурата за предварителна оценка на въздействието на проекта върху съответната територия, изпълнението им все пак попада в приложното поле на член 6, параграф 2 от тази директива (решения Stadt Papenburg, C-226/08, EU:C:2010:10, т. 48 и 49, както и Комисия/Испания, C-404/09, EU:C:2011:768, т. 125).

53 В настоящия случай, първо, що се отнася до проекта „Калиакра уинд пауър“ за изграждането на 35 вятърни генератора, от преписката по делото пред Съда следва, че този проект е разрешен през 2006 г., а експлоатацията започва на 5 юни 2008 г. Проектът „ЕВН Енертраг Каварна“ за изграждането на 32 вятърни генератора пък е разрешен на 26 юли 2006 г. Впоследствие това разрешение е ограничено, така че да се отнася само до 20 генератора, осем от които са изградени и са в експлоатация от 8 юни 2012 г. През 2005 г. са издадени разрешения за други

три генератора — по проекта „Вертикал — Петков и с-ие“. Тези три разрешения са обжалвани и на 26 юли 2007 г. е постигнато споразумение, вследствие от което на 24 април 2008 г. и съответно на 14 февруари 2011 г. започва експлоатацията на два от генераторите, докато третият не е изграден.

54 Второ, що се отнася до туристическия проект „Трейшън клифс голф енд спа резорт“ в СЗЗ „Белите скали“, който включва изграждането на голф игрище и балнеологична станция, разрешението за строеж е издадено на 22 декември 2005 г., а на 6 април 2010 г. е издадено и разрешението за експлоатация.

55 От съображенията в точки 51 и 52 от настоящото решение следва, че член 6, параграф 2 от Директивата за местообитанията се прилага за изпълнението на такива проекти и за дейността на построените в резултат от тях съоръжения, въпреки че разрешенията за тях са издадени преди присъединяването на Република България и преди Директивите за птиците и за местообитанията да започнат да се прилагат за тези разрешения.

56 На второ място, що се отнася до твърдението, че Република България не е взела подходящите мерки, за да предотврати влошаването на състоянието на някои местообитания на видове и смущаването на птиците поради дейността на съоръженията, построени в резултат от осъществяването на четирите разглеждани проекта в СЗЗ „Калиакра“ и СЗЗ „Белите скали“, следва да се напомни, че съответната дейност е съобразена с член 6, параграф 2 от Директивата за местообитанията само ако се гарантира, че не води до никакво обезпокояване, което може да засегне в значителна степен целите на посочената директива, и по-точно консервационните ѝ цели (решение Комисия/Испания, C-404/09, EU:C:2011:768, т. 126 и цитираната съдебна практика).

57 От това следва, че разглежданото тук твърдение за нарушение е основателно само ако Комисията докаже в достатъчна степен от правна гледна точка, че Република България не е взела подходящите мерки за защита, за да не допусне дейностите, свързани с експлоатацията на построените по тези проекти съоръжения — доколкото се извършват след класифицирането на териториите на Калиакра и Белите скали като СЗЗ — да доведат до влошаване на състоянието на местообитанията на някои видове и до обезпокояване на тези видове, което би могло да има съществени последици с оглед на целта на Директивата за местообитанията да се осигури опазването на тези видове (вж. по аналогия решение Комисия/Испания, C-404/09, EU:C:2011:768, т. 128).

58 Въпреки това, за да установи нарушение на член 6, параграф 2 от Директивата за местообитанията, не е нужно Комисията да установява наличието на причинно-следствена връзка между експлоатацията на построените по проекта съоръжения и значителното обезпокояване на съответните видове. Всъщност е достатъчно Комисията да докаже, че има вероятност или опасност тази експлоатация да причини подобно обезпокояване на тези видове (вж. в този смисъл решение Комисия/Испания, C-404/09, EU:C:2011:768, т. 142 и цитираната съдебна практика).

59 В това отношение от преписката по делото пред Съда следва, че предвид голямата гъстота на вятърните генератори, построени в СЗЗ „Калиакра“, конкретно по проекта „Калиакра уинд пауър“, дейността им би могла да доведе до значително обезпокояване и до влошаване на състоянието на местообитанията на защитени видове птици. Същото се отнася и за частта от СЗЗ „Белите скали“, в която са изградени съоръженията на „Трейшън клифс голф енд спа“, чиято експлоатация изменя характеристиките на въпросните местообитания.

60 По изложените съображения следва да се приеме, че разглежданото тук твърдение на Комисията за нарушение е основателно в тази си част.

61 За сметка на това, що се отнася, на трето място, до значителното унищожаване на приоритетното местообитание „Понто-сарматски степи“, споменато в точка 44 от настоящото решение, Република България изтъква — и твърдението ѝ по този въпрос не е опровергано — че подготвителната обработка на терените, в резултат от която са унищожени тези местообитания в границите на ТЗО „Комплекс Калиакра“, е извършена преди присъединяването на тази държава членка към Съюза. Следователно унищожаването на посочените местообитания не би могло ratione temporis да се разглежда като неизпълнение на задълженията съгласно правото на Съюза.

62 Освен това следва да се констатира, че както посочва генералният адвокат в точка 107 от заключението си, ако типът местообитание в засегнатите територии вече е унищожен, последващата експлоатация на построените по проектите съоръжения не може да влоши повече неговото състояние. Ето защо в тази му част искът на Комисията не е основателен.

По второто твърдение — за неспазване на разпоредбите на член 4, параграф 4 от Директивата за птиците, що се отнася до одобряването на проектите в ОВМ „Калиакра“

Доводи на страните

63 Във връзка с второто твърдение за нарушение Комисията иска да се установи, че като е одобрила проектите „АЕС Гео Енерджи“, „Уиндтех“, „Брестиом“, „Дисиб“, „Еко Енерджи“ и „Лонгман инвестмънт“ на територията на ОВМ „Калиакра“, която не е била, а е трябвало да бъде класифицирана като СЗЗ, Република България не е изпълнила задълженията си по член 4, параграф 4 от Директивата за птиците съгласно тълкуването му от Съда в решения Комисия/Франция (C-96/98, EU:C:1999:580) и Комисия/Франция (C-374/98, EU:C:2000:670).

64 Комисията изтъква, че като не е взела подходящите мерки от гледна точка на консервационната цел на Директивата за птиците и като е разрешила или е допуснала намеса, която, първо, създава опасност от сериозно засягане на екологичните характеристики на некласифицираната като СЗЗ част от ОВМ „Калиакра“, второ, значително намалява площта на тази територия, трето, води до изчезването на приоритетни видове, които се срещат на тази територия, и четвърто и последно, води до унищожаването на въпросната територия или на типичните ѝ характеристики, Република България не е изпълнила задълженията си по член 4, параграф 4 от Директивата за птиците. Във връзка с това Комисията поддържа, че в тази част от ОВМ „Калиакра“ са безвъзвратно загубени 1 450 хектара земи, съставляващи местообитания и места за хранене и почивка на видове птици, посочени в приложение I към Директивата за птиците.

65 От своя страна Република България представя информация за фактическото състояние на различни инвестиционни проекти и наред с останалото изтъква, че през 2012 г. в националното законодателство е въведен петгодишен давностен срок, с което е ограничен срокът на действие на разрешенията за изпълнението на тези проекти, така че всички проекти, чието изпълнение не е започнало в определения срок, ще бъдат спрени.

Съображения на Съда

66 Член 4, параграф 4 от Директивата за птиците задължава държавите членки да вземат подходящите мерки за избягване на замърсяването и влошаването на състоянието на местообитанията, както и обезпокояването на птиците в СЗЗ, доколкото те имат съществено значение за постигане на целите на тази разпоредба.

67 В това отношение на първо място следва да се припомни, че съгласно практиката на Съда държавите членки трябва да изпълняват задълженията, произтичащи от член 4, параграф 4, първо изречение от Директивата за птиците, дори когато съответните зони не са класифицирани като СЗЗ, след като е трябвало да бъдат класифицирани като такива (вж. решение Комисия/Испания, C-186/06, EU:C:2007:813, т. 27 и цитираната съдебна практика).

68 Видно от преписката по делото пред Съда, обсъжданите проекти се осъществяват на територии, които, както бе констатирано в точка 38 от настоящото решение, Република България е трябвало да класифицира като СЗЗ, но го е направила едва след изтичането на 22 август 2012 г. на определения в мотивираното становище срок.

69 На второ място, както посочва генералният адвокат в точка 115 от заключението си, за целите на установяването на неизпълнение на задълженията по член 4, параграф 4, първо изречение от Директивата за птиците следва да се взема предвид съответно практиката на Съда относно неизпълненията на член 6, параграф 2 от Директивата за местообитанията, доколкото текстът на последната разпоредба до голяма степен съответства на текста на член 4, параграф 4, първо изречение от Директивата за птиците (вж. в този смисъл решение Комисия/Ирландия, C-117/00, EU:C:2002:366, т. 26 и цитираната съдебна практика).

70 Съгласно тази съдебна практика и както следва от точка 58 от настоящото решение, нарушение на въпросната разпоредба трябва да се констатира, когато Комисията е установила наличието на вероятност или опасност даден проект да влоши състоянието на местообитанията на защитени видове птици или да доведе до значително обезпокояване на тези видове.

71 Следователно трябва да се провери дали Комисията е установила наличието на вероятност или опасност обсъжданите проекти в късно класифицираната като СЗЗ част от ОВМ „Калиакра“ да доведат до посоченото в предходната точка от настоящото решение влошаване на състоянието на местообитанията или обезпокояване на видовете.

72 От една страна, от писмената защита на Република България следва — като Комисията не оспорва изтъкнатите в това отношение факти — че за три от посочените в точка 63 от настоящото решение проекти, а именно проектите „Уиндтех“, „Брестиом“ и „Еко Енерджи“, просто е било решено, че не се нуждаят от оценка на въздействието върху околната среда. За тези проекти държавата членка не издава допълнителни разрешения и съоръженията не са изградени. Междувременно решенията, с които се констатира, че не следва да се извършва оценка на въздействието върху околната среда, изгубват правно действие.

73 Оттук следва, че доколкото се отнася до тези три проекта, второто изтъкнато от Комисията твърдение за нарушение е неоснователно.

74 От друга страна, що се отнася до останалите три проекта, споменати в точка 63 от настоящото решение, а именно „АЕС Гео Енерджи“, „Дисиб“ и „Лонгман инвестмънт“, от преписката по делото пред Съда личи, че Република България е издала допълнителни разрешения и съответните вятърни генератори са изградени. Така след извършена през 2008 г. оценка на въздействието върху околната среда е издадено разрешение за строеж по първия проект за 52 вятърни генератора, които са въведени в експлоатация на 15 ноември 2011 г. По втория и третия проект също са издадени разрешения за строеж след присъединяването на Република България към Съюза, в резултат от което са изградени два вятърни генератора, пуснати в експлоатация през 2008 г.

75 Както бе констатирано в точка 59 от настоящото решение обаче, експлоатацията на вятърни генератори би могла да доведе до значително обезпокояване на защитени видове птици и до влошаване на състоянието на местообитанията им.

76 Тази констатация не намира опровержение в обстоятелството, че според посочените от Република България данни от наблюдението на вятърния парк „АЕС Гео Енерджи“ червеногушите гъски още посещават въпросните зони, а при благоприятни ветрове миграцията на птиците се концентрира в Калиакра. Всъщност задълженията за защита съществуват още преди да бъде констатирано намаляване на броя на птиците или да се е конкретизирала опасността от изчезване на защитен вид птици (вж. в този смисъл решение Комисия/Испания, C-186/06, EU:C:2007:813, т. 36 и цитираната съдебна практика).

77 Освен това, както посочва генералният адвокат в точка 128 от заключението си, тези данни видимо са признак за загуба на привлекателност, доколкото сочат, че степента на използване на тези площи от червеногушата гъска е по-ниска от максималните стойности, констатирани преди изграждането на вятърните генератори.

78 От изложените съображения следва, че като е одобрила проектите за вятърни генератори „АЕС Гео Енерджи“, „Дисиб“ и „Лонгман инвестмънт“ на територията на ОВМ „Калиакра“, която не е била, а е трябвало да бъде класифицирана като СЗЗ, Република България не е изпълнила задълженията си по член 4, параграф 4 от Директивата за птиците.

По четвъртото твърдение — за неспазване на разпоредбите на член 2, параграф 1 и член 4, параграфи 2 и 3 от Директива 2011/92, както и точка 1, буква б) от приложение III към нея

Доводи на страните

79 Четвъртото изтъкнато от Комисията твърдение за нарушение е, че като не е оценила по подходящ начин кумулативния ефект на проектите за вятърни генератори, чието изграждане е разрешила на територията на ОВМ „Калиакра“, която не е била, а е трябвало да бъде класифицирана като СЗЗ, а именно проектите „АЕС Гео Енерджи“, „Уиндтех“, „Брестиом“, „Дисиб“, „Еко Енерджи“ и „Лонгман инвестмънт“, Република България не е изпълнила задълженията си по член 2, параграф 1 във връзка с член 4, параграфи 2 и 3 от Директива 2011/92 и точка 1, буква б) от приложение III към нея.

80 Според Комисията за четири от тези проекти, а именно проектите „Уиндтех“, „Брестиом“, „Еко Енерджи“ и „Лонгман инвестмънт“, Република България е решила да не извършва оценка на въздействието върху околната среда. За един от тях — „АЕС Гео Енерджи“, тази държава членка решила да извърши оценка на въздействието, но в оценката не били взети предвид нито кумулативното вредно въздействие на различните проекти, разрешени в ОВМ „Калиакра“, нито ефектът на отбягване и безпокойството в поведението на птиците в резултат от работата на вятърните генератори, нито бариерният ефект на турбините, нито загубата и влошаването на различните птичи местообитания заради тези съоръжения.

81 В подкрепа на това твърдение Комисията също така посочва, че що се отнася до четирите проекта, за които не е извършена оценка на въздействието върху околната среда, решенията в този смисъл имат до голяма степен еднакъв текст. Освен това тези решения не били подкрепени с релевантни аргументи, сочещи, че съответният проект няма да има значително отрицателно въздействие върху територията, определена като ОВМ и идентифицирана за включване в мрежата „Натура 2000“.

82 Република България изтъква, че в упоменатите в предходната точка решения изрично е посочено, че не следва да се очаква кумулативен ефект с други проекти. Освен това тази държава членка твърди, че проектите „Дисиб“ и „АЕС Гео Енерджи“ трябва да бъдат изключени от предмета на този иск, доколкото исканията за преценка на необходимостта от извършване на оценка на въздействието им върху околната среда са подадени преди 1 януари 2007 г.

Съображения на Съда

83 В началото следва да се отбележи, от една страна, че Комисията иска да се установи наличието на нарушение на Директива 2011/92, въпреки че Република България е взела решенията, до които се отнася искът, през 2007 г. — към момент, когато е действала Директива 85/337/ЕИО на Съвета от 27 юни 1985 година относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда (ОВ L 175, стр. 40; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 1, стр. 174), изменена с Директива 2003/35/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 26 май 2003 г. (ОВ L 156, стр. 17; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 10, стр. 8). Както обаче правилно подчертава генералният адвокат в точка 139 от заключението си, релевантните в настоящия случай разпоредби на Директиви 85/337 и 2011/92 са по същество еднакви.

84 От друга страна, от писмената реплика на Комисията следва, че предвид информацията, предоставена от Република България в писмената ѝ защита, тази институция би искала да изключи проектите за вятърни генератори „Дисиб“ и „АЕС Гео Енерджи“ от обхвата на разглежданото тук твърдение за нарушение.

85 При това положение на първо място следва да се провери дали доказателствата, изтъкнати пред Съда, са достатъчни, за да се констатира, че Република България не е изпълнила задълженията си по член 2, параграф 1 и член 4, параграфи 2 и 3 от Директива 2011/92 и точка 1, буква б) от приложение III към нея, като не е оценила правилно кумулативния ефект на проектите за вятърни генератори „Уиндтех“, „Брестиом“, „Еко Енерджи“ и „Лонгман инвестмънт“, одобрени в зоните от ОВМ „Калиакра“, които са били класифицирани като СЗЗ едва след датата, определена от Комисията в мотивираното становище.

86 Както вече бе констатирано в точка 72 от настоящото решение, за проектите „Уиндтех“, „Брестиом“ и „Еко Енерджи“ изобщо не са издавани разрешения за строеж и според предоставените от Република България сведения решенията относно необходимостта от оценка на въздействието върху околната среда са изгубили правно действие, тъй като не са били приложени в предвидения в националното законодателство петгодишен срок. Само проектът „Лонгман инвестмънт“ е осъществен и е в експлоатация от 16 юни 2008 г.

87 Във връзка с това, що се отнася до проектите „Уиндтех“, „Брестиом“ и „Еко Енерджи“, нито едно от доказателствата по делото пред Съда не позволява да се констатира нарушение на член 2, параграф 1 от Директива 2011/92.

88 Безспорно е вярно, че решенията относно необходимостта от оценка на въздействието върху околната среда още са действали към датата, определена от Комисията в допълнителното мотивирано становище, а именно 22 август 2012 г., и са изгубили правно действие едва пет години след издаването им, тоест на 24 и съответно на 28 септември 2012 г. Съгласно постоянната практика на Съда обаче наличието на неизпълнение трябва да се преценява с оглед на положението на държавата членка към момента на изтичането на срока, даден в мотивираното становище, а последващите промени не могат да се вземат предвид от Съда (вж. в този смисъл решение Комисия/Белгия, C-421/12, EU:C:2014:2064, т. 45).

89 Същевременно, както следва от преписката по делото пред Съда и както отбелязва генералният адвокат в точки 148 и 149 от заключението си, решението, с което се констатира липса на необходимост от оценка на въздействието на даден проект, не е равнозначно в националното право на решение за одобряване на съответния проект, доколкото същият трябва да получи и разрешение за строеж. Следователно трябва да се констатира, че Република България не може да бъде обвинявана, че е допуснала да не се извърши оценка на въздействието върху околната среда за проектите „Уиндтех“, „Брестиом“ и „Еко Енерджи“, „преди [те] да бъдат одобрени“ по смисъла на член 2, параграф 1 от Директива 2011/92. Въпреки това, доколкото решението

относно необходимостта от оценка на въздействието върху околната среда трябва все пак да се взема в съответствие с тази директива, и в частност с член 4, параграфи 2 и 3 и приложение III, възможно е да е налице нарушение на тези разпоредби дори ако проектът изобщо не е получил всички необходими разрешения.

90 Що се отнася до осъществения проект — „Лонгман инвестмънт“, за който е решено да не се извършва оценка на въздействието върху околната среда преди издаването на необходимото разрешение, следва да се констатира, че Република България може да не е изпълнила задълженията си както по член 2, параграф 1 от Директива 2011/92, така и по член 4, параграфи 2 и 3 и приложение III към нея.

91 На второ място, що се отнася до предварителната проверка за необходимостта от оценка на въздействието върху околната среда, следва да се припомни, че съгласно член 4, параграф 2, първа алинея от Директива 2011/92 държавите членки вземат решение — или чрез разглеждане на всеки отделен случай, или въз основа на определени от тях прагове или критерии — дали посочените в приложение II към Директивата проекти трябва да бъдат предмет на оценка на въздействието им върху околната среда. Като такива проекти в точка 3 от приложението са посочени съоръженията за производство на електроенергия посредством силата на вятъра (вятърни генератори).

92 Във връзка с определянето на тези прагове или критерии следва да се припомни, че член 4, параграф 2, буква б) от Директива 85/337 действително предоставя на държавите членки свобода на преценка в това отношение. Тази свобода на преценка обаче е ограничена от задължението по член 2, параграф 1 от същата директива да се извършва оценка на въздействието върху околната среда за проектите, които биха могли да окажат съществено въздействие върху околната среда по-специално поради своя характер, мащаби или местоположение (решения Salzburger Flughafen, C-244/12, EU:C:2013:203, т. 29 и Marktgemeinde Straßwalchen и др., C-531/13, EU:C:2015:79, т. 40).

93 Така критериите и праговете, споменати в член 4, параграф 2, буква б) от Директива 85/337, имат за цел да улеснят преценката на конкретните характеристики, които притежава даден проект, за да се определи дали за него е задължително да се направи оценка на въздействието върху околната среда (решения Salzburger Flughafen, C-244/12, EU:C:2013:203, т. 30 и Marktgemeinde Straßwalchen и др., C-531/13, EU:C:2015:79, т. 41).

94 Следователно компетентните национални органи, които са сезирани със заявление за разрешаване на проект, спадащ към приложение II към тази директива, трябва да разгледат специално въпроса дали с оглед на посочените в приложение III към същата директива критерии трябва да бъде извършена оценка на въздействието върху околната среда (решение Marktgemeinde Straßwalchen и др., C-531/13, EU:C:2015:79, т. 42).

95 Що се отнася до въпроса дали с оглед на прилагането на член 4, параграфи 2 и 3 от Директива 2011/92 във връзка с точка 1, буква б) от приложение III към нея е трябвало да се прецени кумулативният ефект на различните ветроенергийни проекти, одобрени в ОВМ „Калиакра“, Съдът вече е постановил, че характеристиките на всеки проект трябва да се преценяват по-специално в светлината на кумулативния му ефект с други проекти. Всъщност неотчитането на кумулативния ефект на даден проект с други проекти може на практика да доведе до освобождаване от задължението за извършване на оценка спрямо него, въпреки че взет заедно с други проекти, той може да окаже значително въздействие върху околната среда (решение Marktgemeinde Straßwalchen и др., C-531/13, EU:C:2015:79, т. 43 и цитираната съдебна практика).

96 Ето защо, когато проверява дали за даден проект трябва да бъде извършена оценка на въздействието върху околната среда, съответният национален орган следва да проучи въздействието, което този проект може да има заедно с други проекти (решение Marktgemeinde

Straßwalchen и др., C-531/13, EU:C:2015:79, т. 45). В настоящия случай обаче от преписката по делото пред Съда личи, че във въпросните решения само е констатирано, че не следва да се очаква кумулативен ефект. Както обаче отбелязва генералният адвокат в точка 161 от заключението си, самото твърдение на Република България, че няма да има кумулативен ефект, не доказва, че този извод е направен в резултат от обоснована преценка, а и тази държава членка не представя никакви доказателства в това отношение.

97 Ето защо следва да се приеме за установено, от една страна, че когато при проверката за необходимостта от оценка на въздействието върху околната среда не е оценила по подходящ начин кумулативния ефект на проектите за вятърни генератори „Уиндтех“, „Брестиом“, „Еко Енерджи“ и „Лонгман инвестмънт“ на територията на ОВМ „Калиакра“, която не е била, а е трябвало да бъде класифицирана като СЗЗ, Република България не е изпълнила задълженията си по член 4, параграфи 2 и 3 от Директива 2011/92 и точка 1, буква б) от приложение III към нея, и от друга, че когато въпреки това е разрешила осъществяването на проекта за вятърни генератори „Лонгман инвестмънт“, тази държава членка не е изпълнила задълженията си по член 2, параграф 1 от същата директива.

98 От всички изложени съображения следва, че:

— като не е включила изцяло териториите на орнитологично важните места в СЗЗ „Калиакра“, Република България не е класифицирала като СЗЗ най-подходящите по брой и площ територии с оглед на опазването, от една страна, на биологичните видове по приложение I към Директивата за птиците, и от друга, на редовно срещащите се мигриращи видове, които не са включени в приложение I, в сухоземната и морската географска зона, в която се прилага тази директива, и поради това не е изпълнила задълженията си по член 4, параграфи 1 и 2 от посочената директива,

— като е одобрила проектите „АЕС Гео Енерджи“, „Дисиб“ и „Лонгман инвестмънт“ на територията на ОВМ „Калиакра“, която не е била, а е трябвало да бъде класифицирана като СЗЗ, Република България не е изпълнила задълженията си по член 4, параграф 4 от Директивата за птиците,

— като е одобрила проектите „Калиакра уинд пауър“, „ЕВН Енертраг Каварна“ и „Вертикал — Петков и с-ие“, както и проекта „Трейшън клифс голф енд спа резорт“ съответно на територията на СЗЗ „Калиакра“ и СЗЗ „Белите скали“, Република България не е изпълнила задълженията си по член 6, параграф 2 от Директивата за местообитанията,

— от една страна, като не е оценила правилно кумулативния ефект на проектите „Уиндтех“, „Брестиом“, „Еко Енерджи“ и „Лонгман инвестмънт“ на територията на ОВМ „Калиакра“, която не е била, а е трябвало да бъде класифицирана като СЗЗ, и от друга страна, като въпреки това е разрешила осъществяването на проекта „Лонгман инвестмънт“, тази държава членка не е изпълнила съответно задълженията си, от една страна, по член 4, параграфи 2 и 3 от Директива 2011/92 и точка 1, буква б) от приложение III към нея, и от друга, по член 2, параграф 1 от тази директива.

По съдебните разноски

99 Съгласно член 138, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда загубилата делото страна се осъжда да заплати съдебните разноски, ако е направено такова искане. След като Комисията е направила искане за осъждането на Република България и изтъкнатите от нея твърдения за нарушения са приети за основателни в по-голямата им част, следва Република България да бъде осъдена да заплати съдебните разноски.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

1) Като:

— не е включила изцяло териториите на орнитологично важните места в специалната защитена зона в района на Калиакра, Република България не е класифицирала като специална защитена зона най-подходящите по брой и площ територии с оглед на опазването, от една страна, на биологичните видове по приложение I към Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 година относно опазването на дивите птици, и от друга страна, на редовно срещащите се мигриращи видове, които не са включени в приложение I, в сухоземната и морската географска зона, в която се прилага тази директива, и по този начин тази държава членка не е изпълнила задълженията си по член 4, параграфи 1 и 2 от посочената директива,

— е одобрила проектите „АЕС Гео Енерджи“, „Дисиб“ и „Лонгман инвестмънт“ на територията на орнитологично важното място в района на Калиакра, която не е била, а е трябвало да бъде класифицирана като специална защитена зона, Република България не е изпълнила задълженията си по член 4, параграф 4 от Директива 2009/147,

— е одобрила проектите „Калиакра уинд пауър“, „ЕВН Енертраг Каварна“ и „Вертикал — Петков и с-ие“, както и проекта „Трейшън клифс голф енд спа резорт“ съответно на територията на специалната защитена зона в района на Калиакра и специалната защитена зона в района на Белите скали, Република България не е изпълнила задълженията си по член 6, параграф 2 от Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 година за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна,

— от една страна, не е оценила правилно кумулативния ефект на проектите „Уиндтех“, „Брестиом“, „Еко Енерджи“ и „Лонгман инвестмънт“ на територията на орнитологично важното място в района на Калиакра, която не е била, а е трябвало да бъде класифицирана като специална защитена зона, и от друга страна, въпреки това е разрешила осъществяването на проекта „Лонгман инвестмънт“, Република България не е изпълнила съответно задълженията си, от една страна, по член 4, параграфи 2 и 3 от Директива 2011/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда и точка 1, буква б) от приложение III към нея, и от друга страна, по член 2, параграф 1 от тази директива.

2) Отхвърля иска в останалата му част.

3) Осъжда Република България да заплати съдебните разноски.

Подписи